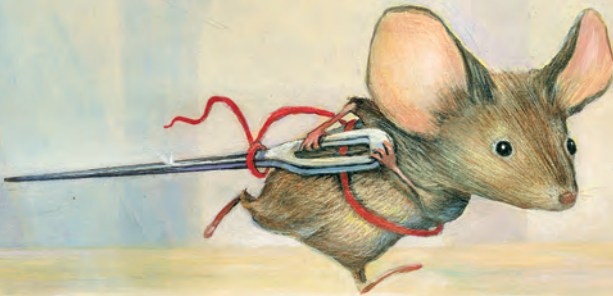

2004 NEWBERY ÖDÜLÜ

KATE DiCAMILLO

Despero'mun Öyküsü

RESİMLEYEN: TIMOTHY BASIL ERING

 tudem

2004 NEWBERY ÖDÜLÜ

Despero'nun Öyküsü

Kate DiCamillo

DESPERO'NUN ÖYKÜSÜ

© 2025, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. AŞ
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin hakları © 2003, Kate DiCamillo
resim hakları © 2003, Timothy Basil Ering

İlk baskı 2003 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde
The Tale of Despereaux adıyla Candlewick Press tarafından
gerçekleştirilmiştir.

YAZAR: Kate DiCamillo
RESİMLEYEN: Timothy Basil Ering
TÜRKÇELEŞTİREN: Gözde Koca
EDİTÖR: Arif Cem Ünver, Ümit Mutlu
SON OKUMA: Hazal Çevik
GRAFİK UYGULAMA: Aslı Kayalarlıoğulları Kurt

BASKI VE CİLT: Güngörler Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
Saray Mahallesi 658. Cadde No:11 Kahramankazan/Ankara
Tel: 0312 394 28 82

Birinci Baskı: Şubat 2026 (2000 adet)

ISBN: 978-625-380-077-2

Yayınevi sertifika no: 45041

Matbaa sertifika no: 49889

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, yayıncının önceden
yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz,
herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer
yollarla iletilemez, çoğaltılamaz.

Despero'nun Öyküsü

*Bir Fare, Bir Prenses,
Biraz Çorba ve
Bir Makara İpliğın Hikâyesi*

Kate DiCamillo

Resimleyen: Timothy Basil Ering

*Kabraman olması imkânsız
bir kabramanın hikâyesini anlatmamı isteyen
Luke'a*

Bölümler

Birinci Hikâye

BİR FARE DOĞUYOR

9

İkinci Hikâye

ÇİYAROSKURO

71

Üçüncü Hikâye

*YEMİNLE! MIGGERY DOMUZZBURUN'UN
HİKÂYESİ*

103

Dördüncü Hikâye

IŞIĞA DÖNÜŞ ÇAĞRISI

143

Kapanış

220

*Dünya karanlık bir yer, ışık ise çok kıymetli.
Yaklař, sevgili okur.
Bana güvenmelisin.
Sana bir hikâye anlatacađım...*

Birinci
Hikâye

Bir Fare Doğuyor

Birinci Bölüm
Sona Kalan

Bu masal, şato duvarları arasında doğan bir fareyle başlıyor. *Minik* bir fareyle. Anne babasının dünyaya getirdiği tüm yavrular arasında en son doğan ve hayatta kalan tek fareyle.

“Yavrularım nerede?” dedi bitkin düşmüş anne. Doğum sancıları bitmişti artık. “Bana yavrularımı gösterin.”

Baba fare, minik bir fareyi havaya kaldırdı.

“Bir tek bu var,” dedi. “Diğerleri öldü.”

“*Mon Dieu*, aman Tanrım! Sadece tek bir yavru mu?”

“Sadece bir tane. Oğlumuza bir isim verecek misin?”

“Onca çaba boşunaymış...” dedi anne. Bir iç çekti. “Ne acı... Ne büyük hayal kırıklığı...” Anne, şatoya gezgin bir Fransız diplomatın valizinin içinde girmiş bir Fransız fare-siydi. “Hayal kırıklığı” en sevdiği laflardan biriydi. Çok sık kullanırdı.

“Oğlumuzda bir isim verecek misin?” diye sordu baba tekrar.

“Oğlumuzda bir isim verecek miyim? Ona bir isim verecek miyim? Tabii ki isim vereceğim ama o da diğerleri gibi ölecek. Ah, ne acı... Ne büyük talihsizlik...”

Anne, burnuna bir mendil götürüp, sonra da mendili yüzünün önünde salladı. Burnunu çekti. “Ona bir isim vereceğim. Evet. Bu farenin ismi Despero olsun. Tam da buranın tüm kasvetine ve perişanlığına uygun düşecek bir isim. Despero, yani *çaresiz*... Aynam nerede benim?”

Kocası ona ufak bir ayna parçası uzattı. Antoinette isimli anne fare, aynadaki yansımasına bakınca feryadı bastı. “Tulo!” diye seslendi oğullarından birine. “Bana makyaj çantamı getir! Gözlerim korkunç görünüyor.”

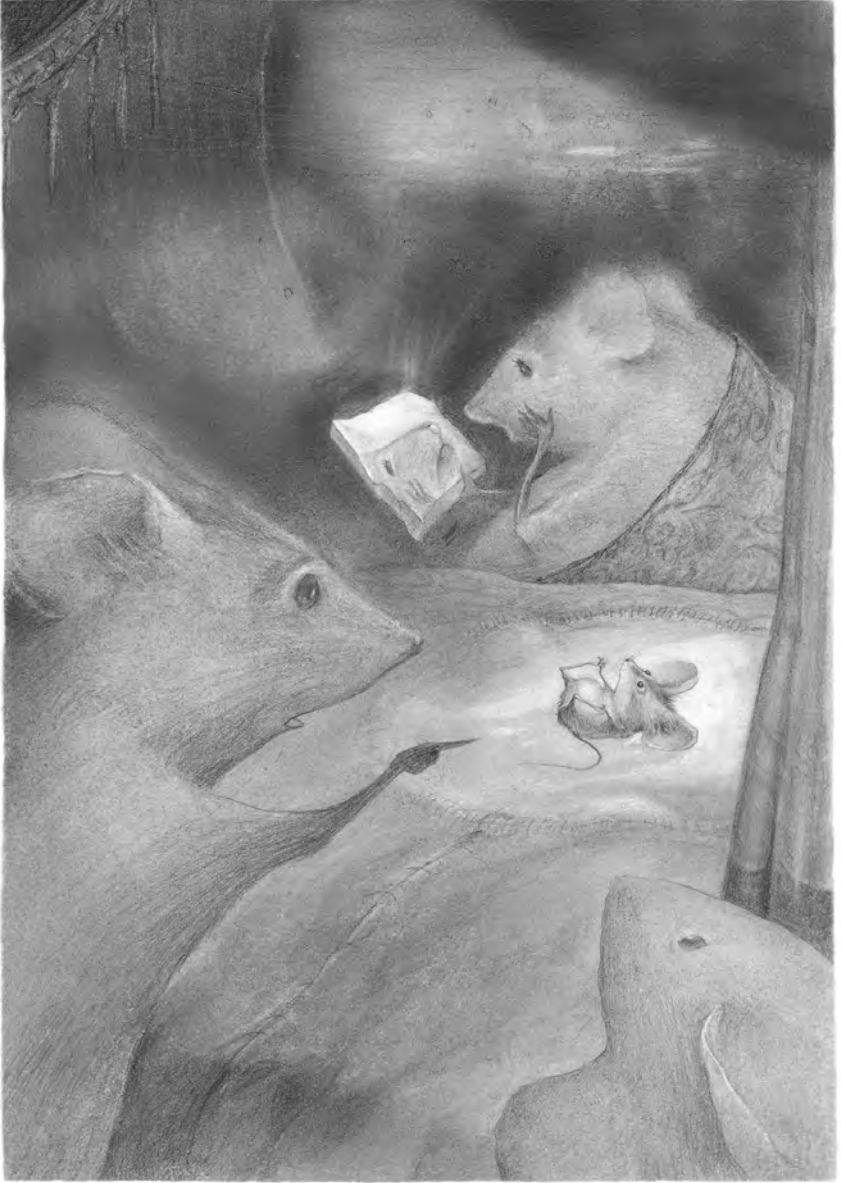
Antoinette makyajını tazelerken baba fare, Despero’yu battaniye döküntülerinden yapılmış bir yatağa yatırdı. Nisan güneşi, zayıf ama kararlı şekilde şatonun penceresinden içeri dolduktan sonra, duvardaki ufak bir delikten geçti ve altın parmağını küçük fareye dokundurdu.

Diğer fare kardeşler Despero’ya bakmak için onun etrafında toplandılar.

“Kulakları da kocamanmış,” dedi ablası Merlo. “Bugüne kadar gördüğüm en büyük kulaklar.”

“Baksanıza,” dedi abisi Furlo, “gözleri açık. Baba, bunun gözleri açık. Açık olmaması gerekirdi.”

Doğru. Despero’nun gözlerinin açık olmaması gerekirdi. Ama açıktılar. Annesinin aynasından yansıyan güneşe

Despero'nun gözlerinin açık olmaması gerekirdi.

bakıyordu minik fare. Işık, oval bir aydınlık biçiminde tavanda parlıyor ve bunu gören Despero gülümsüyordu.

“Bu çocukta bir terslik var,” dedi baba. “Ondan uzak durun.”

Despero’nun abi ve ablaları yeni fareden uzaklaştılar.

“Bu son,” dedi Antoinette yatağından. “Başka yavru doğurmam. Al birini vur ötekine, hepsi hayal kırıklığı. Güzelliğimi rezil ediyorlar. Beni, görünüşümü mahvediyorlar. Bu son, başka bebek yok!”

“Bu son,” dedi baba da. “Zaten çok yaşamaz. Yakında ölür. Hele bu açık gözlerle, hayatta kalması imkânsız.”

Fakat, sevgili okur, Despero ölmedi.

Ve işte bu, onun hikâyesi.

İkinci Bölüm
Ne Büyük Hayal Kırıklığı

Despero Tilling yaşadı.

Fakat varlığı, fare camiasında büyük söylentiler yarattı.

“Şimdiye kadar gördüğüm en küçük fare,” dedi yengesi Florence. “Çok gülünç. Hiçbir fare, gelmiş geçmiş hiçbir fare bu kadar küçük olmamıştır. Tillingler bile.” Gözlerini kısıp Despero’ya öyle bir baktı ki sanki onun yeryüzünden silinip gitmesini istiyordu. “Hiçbir fare,” dedi tekrar. “Gelmiş geçmiş hiçbir fare.”

Despero, kuyruğunu ayaklarının etrafına doladı ve yengesinin bakışlarına karşılık verdi.

“Kulakları da amma büyükmüş,” dedi amcası Alfred. “Daha ziyade eşek kulakları gibiler.”

“Resmen kepçe kulaklı,” dedi Florence yenge.

Despero kulaklarını oynattı.

Yengesi Florence iç çekti.

“Gözleri açık doğmuş, öyle diyorlar,” diye fısıldadı Alfred amca.

Despero, amcasına baktı.

“İmkânsız,” dedi Florence yenge. “Hiçbir fare, boyu ne kadar küçük, kulakları ne kadar kepçe olursa olsun, gözleri açık doğmamıştır. Görülmüş şey değil.”

“Babası Lester onun hastalıklı olduğunu söylüyor,” dedi Alfred amca.

Despero hapşırdı.

Kendini savunabileceği tek bir söz etmedi. Hem, ne diyecekti ki? Yengesiyle amcasının tüm söyledikleri doğrudu. Gülünç derecede küçüktü. Resmen kepçe kulaklıydı. Ve neredeyse hep hastaydı. O kadar sık öksürüyor ve hapşıırıyordu ki patisinden mendil hiç eksik olmuyordu. Sürekli ateşi çıkıyordu. Yüksek gürültüde bayılıyordu. Fakat hepsinden daha endişe verici bir konu vardı: Bir farenin ilgilenmesi gereken hiçbir şey ilgisini çekmiyordu.

Aklı fikri sürekli yemekte değildi. Her kırıntının peşine düşmek onu heyecanlandırmıyordu. Bir gün, kendisinden yaş ve cüssece büyük kardeşleri yemek yerken, Despero başını yana eğip hiç kımıldamadan durdu. “Tatlı mı tatlı bir ses geliyor, duyuyor musunuz?” dedi.

“İnsanların ağzından dökülüp yere çarpan kek kırıntılarının sesini duyuyorum,” dedi abisi Tulo. “Duyduğum tek ses bu.”

“Hayır,” dedi Despero. “Bu başka bir şey. Şey gibi, ee... şey... bal gibi.”

“Kulakların kocaman olabilir,” dedi Tulo, “ama belli ki beynine bağılı değiller. Balı *duymazsın*. Balı *koklarsın*. O da ortada koklanacak bal varsa eğer. Ki şu anda yok.”

“Evlat!” diye bağırdı Despero’nun babası. “Marş marş! O pembe hayallerden sıyrıl ve doğruca yemek kırıntılarının peşine düş.”

“Lütfen,” dedi annesi, “lütfen yemek kırıntısı ara. Bulduklarını da bir güzel ye ki annen mutlu olsun. Bir deri bir kemiksin. Anneni hayal kırıklığına uğratiyorsun.”

“Özür dilerim,” dedi Despero ve başını yere eğip burununu şatonun zemininde gezdirdi.

Fakat sevgili okur, Despero zemini koklamıyordu.

Dinliyordu. O koca kulaklarını açmış, belli ki hiçbir farenin duymadığı o tatlı sesi dinliyordu.

Üçüncü Bölüm
Bir Varmış, Bir Yokmuş

Despero'nun kardeşleri ona fareliği öğretmeye çalıştılar. Bir seferinde abisi Furlo, Despero'ya seğırtme sanatının inceliklerini göstermek için onu şatoda gezintiye çıkardı.

“Bak böyle yan yan ilerleyeceksin,” dedi Furlo, bir öğretmen edasıyla şatonun cilalı zemininde oradan oraya koşarken. “Bir gözün de daima arkada, bir sağa bir sola bakacak. Hiçbir şey için durmayacaksın.”

Fakat Despero, Furlo'yu dinlemiyordu. Şatonun vitray pencerelerinden içeri akan ışığı seyrediyordu. Arka bacaklarının üzerinde dikildi ve mendilini kalbine götürdü, başını parlak ışığa doğru kaldırdı, kaldırdı, kaldırdı.

“Furlo,” dedi, “bu ne? Tüm bu renkler nereden çıktı? Cennette miyiz?”

“Yok artık!” diye bağırdı Furlo, uzak bir köşeden. “Öyle ulu orta dikilip cennetten bahsetmek de neymiş? Çabuk! Sen bir faresin, insan değil! Seğırterek kaçmayı öğrenmen gerekiyor!”

“Ne?” dedi Despero, hâlâ ışığa bakıyordu.

Fakat Furlo gitmişti. Normal bir farenin yapması gerekeni yapmış, pervazdaki delikten içeri girip kaybolmuştu.

Despero’nun ablası Merlo ise onu şatonun kütüphanesine götürdü. Uzun, yüksek pencerelerden içeri ışık doluyor, sarı parlak payetler hâlinde zemine düşüyordu.

“Geldik,” dedi Merlo. “Beni takip et küçük kardeşim, sana nasıl kâğıt kemireceğini öğreteceğim.”

Merlo hızla sandalyeye tırmanıp masaya atladı. Masada kocaman bir kitap açık duruyordu.

“İşte böyle, küçük kardeşim,” dedi ablası, patileriyle kitabın sayfalarını kavrayarak.

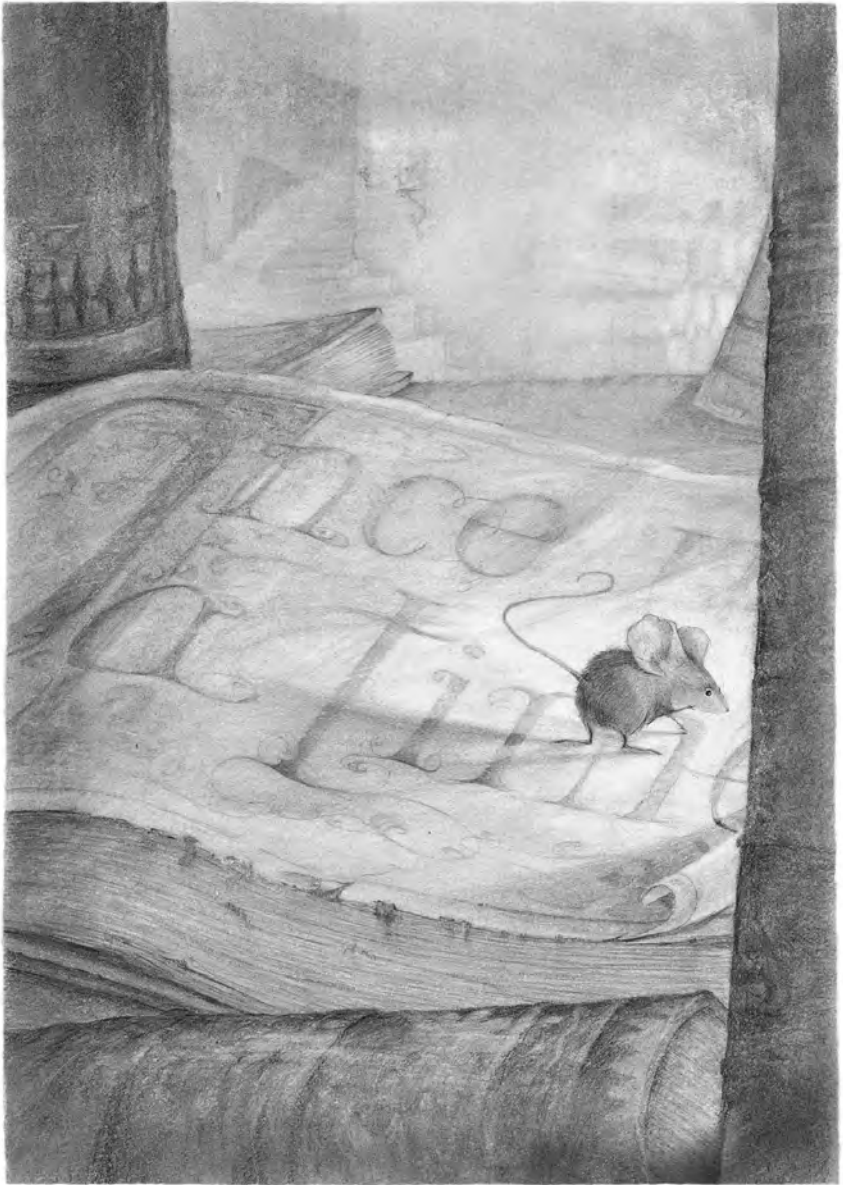
Despero ablasının peşinden gitti; sandalyeden masaya, oradan da sayfalara.

“Hadi başlayalım,” dedi Merlo. “Şuradaki yapışkanlar var ya, onlar çok lezzetli. Sayfa köşeleri de öyle, çıtır çıtır, leziz.” Sayfalardan birinin köşesini kemirip Despero’ya baktı.

“Sıra sende,” dedi. “Önce yapışkandan biraz ısır, sonra da üzerine bir lokma çıtır kâğıt al. Şu siyah eciş bücüş şeylerden de ye. Çok lezzetli oluyor.”

Despero kitaba baktı ve... Ansızın, çok acayip bir şey oldu. Sayfalardaki işaretler, Merlo’nun deyimiyle “siyah eciş bücüş şeyler” kendiliğinden şekil almaya başladı. Sonra şekiller kelimelere dönüştü ve kelimeler de leziz, olağanüstü bir sözcük dizisi oluşturdu: *Bir varmış, bir yokmuş.*

“Bir varmış, bir yokmuş,” diye fısıldadı Despero.

“Bir varmış, bir yokmuş,” diye fısıldadı Despero.

“Ne?” dedi Merlo.

“Hiç.”

“Yesene,” dedi Merlo.

“Yiyemem,” dedi Despero, kitaptan uzaklaştı.

“Nedenmiş?”

“Şey...” dedi Despero. “Yersem masal mahvolur.”

“Masal mı? Ne masalı?” Merlo ona dik dik baktı. Öfkeli bıyıklarının ucunda bir kâğıt parçası titreşiyordu. “Babam sen doğduğunda demişti zaten. Sende bir terslik var.” Merlo arkasını döndü ve bu en güncel hayal kırıklığını anne babasına yetiştirmek üzere kütüphaneden hızla uzaklaştı.

Despero o gidene kadar bekledi, sonra uzandı ve içini ısıtan o kelimelere dokundu.

Bir varmış, bir yokmuş.

Titredi. Hapşırdı. Burnunu mendiline sildi.

“Bir varmış, bir yokmuş,” diye okudu yüksek sesle ve bu sesin tadını çıkardı. Ardından, patisiyle her kelimeyi takip ederek güzel prenses ile onun emrine amade olan, ona saygıda kusur etmeyen cesur şövalyenin masalını okumaya başladı.

Despero’nun haberi yoktu ama kendisinin de cesur olması gerekecekti, hem de çok yakında.

Şatonun altında bir zindan olduğunu söylemiş miydim? Bu zindanda dev sıçanlar vardı... Kötü kalpli sıçanlar.

Despero bu sıçanlarla tanışmaktan kaçamayacaktı.

Sevgili okur, bilmelisin ki, anormal canlıların (insan ya da fare fark etmez) başına çoğu zaman tuhaf şeyler gelir. Bu tuhaflıklar bazen dev sıçanlar içerebilir, bazen ise içermez.

Dördüncü Bölüm
Bezelye'ye Doğru

Despero'nun abileri ve ablaları, karşılığında hiçbir minnet göremedikleri bu "fareliği öğretmek" görevini kısa sürede bıraktılar.

Böylece Despero özgürlüğüne kavuşabildi.

Günlerini dilediği gibi geçiriyordu: Şatoyu oda oda geziyor, vitray pencerelerden içeri akan ışığı hayallere dala dala seyrediyordu. Kütüphaneye gidip güzel prenses ile onu kurtaran şövalyenin hikâyesini tekrar tekrar okuyordu. Sonunda, ona bal gibi tatlı gelen sesin kaynağını da bulmuştu.

Bu ses, müzikti.

Kral Filip, kızı Prenses Bezelye'ye her gece uyku öncesi gitar çalıp şarkı söylüyordu. O ses buydu işte.

Fare, Prenses'in yatak odasının duvarındaki bir delikte saklanmış, tüm kalbiyle bu sesi dinliyordu. Kral'ın müziği Despero'nun ruhunu genişletiyor, içini aydınlatıyordu.

“Oh, mis!” dedi Despero. “Bu ses cennetin sesi. Bu koku bal kokusu.”

Sol kulağını duvardaki delikten dışarı çıkardı, böylece müziği daha iyi duyabilecekti. Sonra, sağ kulağını da duvardaki delikten dışarı çıkardı, böylece müziği çok daha iyi duyabilecekti. Neredeyse göz açıp kapayıncaya kadar, bir patisi ve peşinden kafası da dışarı çıkmıştı ki diğer patisi de dışarı çıktı. Nihayet, hiç elinde olmaksızın Despero’nun bütün vücudu artık kabak gibi görünüyordu. Hepsi, sırf müziğe daha yakın olabilmek içindi.

Despero, normal fare davranışlarıyla pek alakası olmasa da, tüm farelerin en temel ve en önemli kurallarından birine sadıktı: Ne olursa olsun insanlara görünme.

Ama... Ah şu müzik... Müzik, aklını başından alıyor, zaten çok azına sahip olduğu fare içgüdülerine aykırı davranmasına neden oluyordu ve böylece, sonunda, Despero maalesef kendini ifşa etti. Keskin gözlerinden hiçbir şey kaçmayan Prenses Bezelye, onu hemen gördü.

“Aa, baba!” dedi kız. “Baksana, fare var.”

Kral şarkı söylemeyi kesti. Gözlerini kıstı. Kral miyoptu, yani bir şey burnunun dibinde olmadığı sürece, görmekte zorlanıyordu.

“Nerede?” diye sordu.

“Orada,” dedi Prenses Bezelye. Parmağıyla işaret etti.

“Sevgili kızım, o bir böcek, fare değil. Fare olamayacak kadar küçük.”

“Hayır hayır, fare.”

“Böcek,” dedi Kral, haklı olmayı severdi.

“Fare,” dedi Prens, haklı olduğunu biliyordu.

Despero’ya gelince... Çok ciddi bir hata yaptığını fark etmeye başlamıştı. Titriyordu. Sallanıyordu. Hapşırıyordu. Bayılacak gibiydi.

“Korkmuş,” dedi Prens Bezelye. “Bak, nasıl da korkmuş, titriyor. Sanırım müzik dinliyordu. Bir şeyler çalsana baba.”

“Kral, bir böceğe mi gitar çalacak?” Kral Filip alnını kırıstırdı. “Sence bu uygun olur mu? Bir kral, böceğe gitar çalacak, sonra da bu dünyada her şey altüst olmayacak, tepetaklak gelmeyecek öyle mi? Sence bu mümkün mü?”

“Baba, sana söyledim, o bir fare,” dedi Bezelye. “Lütfen!”

“Ah, peki. Madem seni mutlu edecek, ben de bir kral olarak bir böceğe gitar çalacağım.”

“Bir fareye,” diye düzeltti Bezelye.

Kral ağır altın tacını düzeltip hafifçe öksürdü. Parmaklarını gitar tellerinde gezdirdi ve yıldız tozundan bahseden bir şarkı söylemeye başladı. Şarkı, vitray pencere-lerden parlayan ışık kadar tatlı, kitaplardaki masallar kadar sürükleyiciydi.

Despero tüm korkularını unuttu. İsteddiği tek şey müzik dinlemektir. Yaklaştı, daha da yaklaştı; o kadar yaklaştı ki sevgili okur, artık Kral’ın ayaklarının dibinde oturuyordu.

KATE
DICAMILLO

Despero'nun Öyküsü

Şaşırtıcı büyüklükte kulakları olan minimini bir fare...

İyi yürekli genç bir prenses...

Her ışık gördüğünde büyülenen bir sıçan...

Ülkesinde çorba içilmesini yasaklayan mutsuz bir kral...

İmkânsız bir hayali olan hizmetçi kız...

Usta yazar Kate DiCamillo, modern masalında işte tüm bu karakterleri ve daha fazlasını bazen eğlenceli, bazen hüznü, bezen de ibretlik şekilde bir araya getiriyor.

"Muhteşem, ustaca bir performans."

The New York Times

TÜRKÇELEŞTİREN: GÖZDE KOCA

